

UVODNA RIJEČ

U ovom broju *Vjesnika bibliotekara Hrvatske*, koji je u dnevnoj komunikaciji među kolegama poznat kao „skupštinski“ broj, uz dokumente koji svjedoče o radu Hrvatskog knjižničarskog društva (HKD) od 2020. do 2022. godine, donosimo samo 4 rada predstavljena na 47. izornoj skupštini HKD-a, točnije radove onih autora koji su svoja izlaganja i predstavljeni poster priredili za objavu u VBH-u. Uobičajeno je bilo, tijekom svih godina od kada izlazi VBH da se u jednom od njegovih brojeva, prvom nakon održanih skupština, cjelovit broj posvećuje svemu što je na takvim važnim skupovima hrvatskih knjižničara i njihovih inozemnih gostiju bilo predstavljeno stručnoj javnosti, od skupštinskih zapisnika i podnesenih izvješća u izvještajnom/izbornom dijelu, do izvješća o stručnom dijelu i usvojenim zaključcima. Što se tiče stručnih izlaganja, ona su gotovo bez iznimke objavljivana u onom obliku u kojemu su bila predstavljena, uz lektorske zahvate. Posljednjih se godina vidljivo smanjuje broj takvih radova, a nakon odluke da i radovi predstavljeni na pojedinoj skupštini podliježu recenzijском postupku, još ih je manje iako je, uvjerena sam, njihova kvaliteta bolja jer su otvoreni objektivnoj prosudbi recenzenata s ciljem da se ukaže na potrebne dorade. Valja također naglasiti da se na skupštinama HKD-a nerijetko predstavljaju novi projekti i programi, otvaraju nove, zanimljive teme i ukazuje na iskustva iz prakse, što je zacijelo iznimno važno za cjelokupnu stručnu zajednicu i za njezino predstavljanje javnostima. O rečenome svjedoče i podaci o broju predstavljenih radova na 47. izornoj skupštini HKD-a čija je tema bila „Knjižnice grade nove svjetove“ s četiri zanimljive podteme. Dojam je da organizator, unatoč razvidno velikom trudu oko razvrstavanja radova unutar tematskih cjelina, nije mogao u potpunosti slijediti postavljene ciljeve jer se neka izlaganja naprosto nisu tematski uklapala u određeni blok ili je prijavljeno znatno više izlaganja u jednom bloku (naprimjer, Digitalna transformacija i zelena tranzicija, Knjižničarska profesija u novim okolnostima ili Uloga knjižnica, položaj knjige i razvoj čitateljske kulture), dok je blok posvećen Brizi za dobrobit članstva i knjižnične zajednice donio razmjerno manji broj radova, iako bi bilo za očekivati da će se tome posvetiti veća pozornost.

U sklopu tematskog bloka „Digitalna transformacija i zelena tranzicija“ S. Klarin Zadavec, K. Holub i R. Petrušić predstavile su novi *Standard za digitalne knjižnice*; M Tomić omogućila je pogled na kulturnu baštinu kroz projekt ERA-SMUS+ WAAT projekt udruge ICARUS-HR; B. Kavčić iz Slovenije upoznala je kolege s projektom eDediščina; M. Bodiš, V. Cej i K. Giunio usmjerili su pažnju sudionika na nove usluge Knjižnica grada Zagreba; a D. Mumelaš, D. Mučnjak i A. Martek otvorile su aktualnu temu o suradnji građana i knjižničara.

U drugome dijelu tog tematskog bloka radove su predstavili R. Vrana i J. Kovačević, koji su proveli pilot-istraživanje o stajalištima korisnika vezano za di-

gitalnu transformaciju u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića u Zagrebu; N. Cvjetković, Lj. Črnjar i L. Pavić izvijestili su o radu na zavičajnoj digitalnoj knjižnici Primorsko-goranske županije; P. Raguž ukazala je na potencijale Znanstvene knjižnice Dubrovnik kao potpore znanstvenom i stručnom razvoju zajednice; a A. Pikić Jugović predstavila je najnovije informacije o razvoju sustava za mjerenje uspješnosti hrvatskih knjižnica.

U trećemu dijelu izlaganja su imali D. Machala, koja je govorila o mrežnoj strategiji u cilju osnaživanja digitalne komponente nacionalne strukovne udruge; M. Stazić, K. Sovulj i L. Marin izvijestile su o iskustvima stečenima u ERA-SMUS+ projektu vezano za stjecanje digitalnih kompetencija odraslih u Finskoj; a V. Semenski i A. Šušnjar predstavile su kriterije pri izboru građe za digitalizaciju koji su priređeni u Gradskoj knjižnici u Zagrebu.

U četvrtome dijelu S. Klarin Zadravec, I. Adžaga Ašperger i S. Lapiš izvijestile su o natječaju i suradnji u izradi virtualnih izložbi baštinske građe; I. Rudomino, P. Horvat i K. Holub ukazale su na izazove arhiviranja Twittera u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu; B. Macan i S. Konjević problematizirali su ulogu knjižničara u izgradnji istraživačke infrastrukture Republike Hrvatske; a Ž. Radovinović uputila je na mogućnosti i izazove diskografske produkcije u Hrvatskoj u svjetlu digitalne preobrazbe.

Drugi tematski blok bio je posvećen knjižničarskoj profesiji u novim okolnostima, s fokusom na strateškim i podzakonskim dokumentima i statusu reguliranosti profesije te kompetencijske okvire, poglavito vezano za znanstvenu i stručnu komunikaciju i komunikacijske kanale.

U prvom dijelu toga bloka A. Barbarić predstavila je 25 godina djelovanja „Zaklade Ljerka Markić Čučuković“; K. Švenda Radeljak skrenula je pozornost na važnost znanstvenih i stručnih radova i e-učenja u hrvatskim visokoškolskim ustanovama; D. Nemeč kritički se osvrnuo na novi *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*, točnije na njegove odredbe vezane za ugovore o uslugama, smatrajući pritom da oni vode prema destandardizaciji standarda; D. Mučnjak osvijestila je pitanje statusa (de)reguliranosti profesije; a I. Tokić ukazao je na potrebu definiranja parametara za izvještavanje o radnom učinku djelatnika u velikoj knjižnici.

U drugome dijelu bloka D. Luić-Vudrag i B. Klemar Bubić problematizirale su položaj i doprinos Knjižnica Filozofskog fakulteta kao nezaobilaznog elementa znanstvene i istraživačke infrastrukture u području humanističkih i društvenih znanosti; M. Senkić-Klapan i I. Čolak ponudili su vlastita razmišljanja o mogućoj kulturno-turističkoj ruti koja bi bila inspirirana baštinom Znanstvene knjižnice Zadar; M. Leventić Šipčić ukazala je na medijske kompetencije knjižničara, članova Knjižničarskog društva Dubrovnik; a D. Kamber-Kontić podijelila je iskustvo upravljanja Gradskom knjižnicom Zadar.

U trećemu dijelu E. Ekinović Micak usmjerila je pozornost na *Pravilnik KAM*, s posebnim osvrtom na opis građe u novim tehnološkim i društvenim okolnostima; M. Justinić iznijela je neke dileme oko primjenjivosti normi ISO 2789 i ISO

11620 prilikom vrednovanja digitalnih proizvoda i usluga; V. Vitori je na primjeru *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* problematizirala temu znanstvene komunikacije kao inspiracije autorima; I. Barković i I. Čolakovac predstavili su iskustva suradnje između visokoškolskog knjižničara i nastavnog osoblja na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu; a N. Bujas i D. Celinščak problematizirale su kompetencije dječjeg knjižničara u kriznim vremenima.

U sklopu tog tematskog bloka predstavljena su i pozvana izlaganja: S. Hirsh, bivša predsjednica ASIST-a i ALISE te aktivna članica ALA-e, u svom se izlaganju bavila jezgrenim kompetencijama za knjižničarstvo i načinima na koje ALA, osuvremenjujući ih, vodi profesiju prema budućim izazovima; Clara M. Chu bivša predsjednica ASIST-a i ALISE te aktivna u radu IFLA-e i Jayarani Raju, supredsjednica IFLA-inog utjecajnog tijela za područje obrazovanja BSLISE, predstavile su *IFLA-ine smjernice za profesionalne LIS obrazovne programe*; a J. Stojanovski, M. Juric i J. Pleško, prikazali su rezultate studije o samoprocjenama kompetencija i opsega poslova hrvatskih knjižničara provedene 2021. godine anketnim upitnikom.

Treći tematski blok bavio se pitanjima vezanima za ulogu knjižnica, položaj knjige i razvoj čitateljske kulture, osobito s motrišta izgradnje knjižničnih zbirki u novim okolnostima, autorskim pravom u digitalnom okruženju, ulogom knjižnica u otvorenoj znanosti i razvojem čitateljske publike. U prvome dijelu toga bloka K. Dumančić, I. Marić i M. Šimunović problematizirale su ulogu akademske zajednice kao čimbenika zagovaranja otvorene znanosti na visokoškolskoj i srednjoškolskoj razini; D. Nemeć ukazao je na važnost digitalne dostupnosti djela izvan tržišta u hrvatskim knjižnicama; L. Grzunov izvijestila je o CREARCH projektu kao inspiraciji za stvaranje inovativnih ideja i suradničkih aktivnosti baštinskih ustanova u novom digitalnom okruženju; B. Macan predstavio je inicijativu HR-OOZ i otvorena znanost u Republici Hrvatskoj; a I. Dorotić Malič, B. Turk, J. Krišković Baždarić i S. Cuculić predstavile su Centar za otvorenu znanost Sveučilišne knjižnice Rijeka.

U drugome dijelu trećeg tematskog bloka D. Kraljić govorila je o poticanju čitanja u krugu obitelji uz pomoć programa „Vrećica pričalica“ čakovečke narodne knjižnice; M. Sorčik i S. Šimić predstavile su program „Predškolci u centru“ koji je usmjeren na razvoj kulture čitanja od najranije dobi u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci; M. Krulić Gačan i A. Škvarić ukazale su na mogućnosti *podcasta* „Premalo čitam“ za poticanje čitanja; S. Pomper izvijestila je o razvoju čitateljske publike na Odjelu za djecu i mlade kutinske knjižnice, R. Dobrić o projektu poticanja čitanja Gradske knjižnice Kaštela, a Ž. Buljat o festivalu pripovijedanja „Naraton“ u zadarskoj Gradskoj knjižnici.

U trećemu dijelu toga bloka V. Golubović i A. Kovačević predstavile su E-praktikum obveznog primjerka kao podršku sustavu i pristupu podacima; A. Barbarić i I. Hebrang Grgić izvijestile su o provedenoj bibliometrijskoj analizi knjiga australskih Hrvata; D. Holcer i M. Šimunović bavile su se problematikom predstavljanja knjižničnih aktivnosti na međunarodnoj razini kao alatom za uspješno jav-

no zagovaranje; A. Škvarić predstavila je izdavački projekt Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica izvan hrvatskih granica; a S. Faletar, K. Petr Balog i T. Žilić ukazale su na potencijale narodne knjižnice kao prijateljice demencije.

U četvrtom bloku glavna je tema bila briga za dobrobit članstva i knjižnične zajednice, s posebnim naglaskom na knjižničnim programima podrške: za dobrobit i promicanje kvalitete života, solidarnosti i suradnji u pružanju podrške potrebitim skupinama te na knjižničnim uslugama za posebne skupine korisnika. U sklopu tog tematskog bloka M. Modrić i M. Dragija Ivanović problematizirali su ulogu narodnih knjižnica u prevladavanju digitalne nejednakosti; E. Bačić i S. Brbora predstavile su nove strategije za knjižničarsku zajednicu s ciljem oblikovanja kulture dobrobiti; I. Tuzlančić i M. Rogić Bocchetti upoznale su kolege s programima oblikovanja i ponude knjižničnih usluga u domovima za starije i nemoćne; a S. Perić i Lj. Vugrinec predstavile su primjer međunarodne suradnje knjižničara kroz Erasmus+ program vezan za putujuće knjižnice.

U drugome dijelu tog tematskog bloka I. Grković i K. Mandić predstavile su knjižnične programe podrške u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci; D. Kraljić i S. Mikac-Ciglar ukazale su na ishode programa promicanja kvalitete života osoba starije životne dobi Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec; I. Tokić upozorio je na ljudsku stranu korisnika i knjižničara u informacijskoj službi; a J. Sočo i L. Zrnić predstavile su jezični kafić JeKa, namijenjen stranim studentima Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Uz pozvana izlaganja prvog dana koje su imale I. Stričević (Knjižnice i održivost od trezora do oblaka), K. Kuvač-Levačić (Čitanje i razvoj emocionalnih kompetencija – uloga knjižničara), L. Garcia Febo (Wellness for librarians: Sustaining unity and innovative solutions to foster transformation), pozvano izlaganje održala je i A. Mudrinić Ribić iz CARNET-a o otvorenim digitalnim obrazovnim sadržajima.

Vrijedno je zabilježiti značajan odaziv sponzora koji su iskoristili priliku da hrvatsku knjižničarsku zajednicu upoznaju sa svojim programima i uslugama (Casalini Group, EBSCO, ArhiPRO, Euromonitor International, Eko-Monitor, Proquest) te da su provedene dvije radionice (o Upisniku knjižnica i projektu e-Kultura).

Sadržajno bogat program uključio je i dvije panel-rasprave, jedan okrugli stol i jedan forum.

Na prvom Panelu koji je bio posvećen novoj organizacijskoj strukturi IFLA-e sudionici su ponudili vlastita razmišljanja s motrišta HKD-a kao nacionalne strukovne udruge, a na otvorenom forumu raspravljalo se o aktivnostima regionalnih društava. Na drugom panelu uvaženi predstavnici IFLA-e (S. Wyber), Kanadske udruge znanstvenih knjižnica (S. Haigh), Njemačke knjižničarske udruge (H. Klauser) i predsjednica HKD-a raspravljali su IFLA-inim projektima zagovaranja snažnih strukovnih udruge.

Na Okruglom stolu vođen je razgovor o *Rječniku hrvatskoga knjižničarskog nazivlja* nakon što su ga predstavile autorice i urednica S. Brbora, R. Gjurko-

vić-Govorčin, A. Horvat, D. Machala, D. Živković i A. Šikić. O aktivnostima regionalnih knjižničarskih društava govorile su na Forumu A. Stropnik i B. Udatny (ZKD); B. Ferdeberber i S. Perić (DKBPKP); te E. Arh, A. Bogdanić, N. Čargonja Košuta, I. Dorotić Malič, D. Golenko, S. Kosić, A. Kučan Buterin, L. Pavić i A. Pešut (KDRi).

Naposljetku, na Skupštini je predstavljeno i 25 postera koje je priredilo 57 autora od kojih je, nažalost, samo jedan priređen za objavu u ovome broju. Budući da se radi o nizu zanimljivih i korisnih informacija o programima i projektima u hrvatskim knjižnicama svih vrsta, bilo bi za očekivati (nadati se!) da će autori uložiti dodatni napor kako bi rezultati njihova djelovanja ostali zabilježeni u VBH-u.

Uz članke koji su proizašli iz izlaganja na 47. skupštini (dva prethodna priopćenja i dva stručna rada autora R. Vrane i J. Kovačević, A. Cvitković, A. Herceg Mićanović i I. Fiškure, N. Cvjetkovića, Lj. Črnjar i L. Pavić te I. Tuzlančić i M. Rogić Bocchetti), u ovome broju objavljujemo i četiri izvorna znanstvena rada koja su rezultat znanstvenih projekata/ istraživanja, jedan pregledni znanstveni rad, tri prethodna priopćenja za koja se može pretpostaviti da će nastaviti s istraživanjima na većem istraživačkom korpusu te tri stručna rada. Objavljeni radovi ukazuju na tematsku raznolikost u rasponu od knjižničarskih kompetencija, programa i usluga za korisnike različite životne dobi i u različitim povodima, obilježavanja Tjedna zabranjenih knjiga u hrvatskim narodnim knjižnicama, koncepta građanske znanosti u knjižnicama, poticanja uključivanja knjižnica u život zajednice, pojačanog djelovanja na ujednačavanju sadržajne obrade i izrade anotacija, projekata digitalizacije, predstavljanja lokalne baštine, suradnje bibliobusa KGZ-a s Institutom za razvoj i inovativnost mladih (IRIM) s ciljem uključivanja bibliobusa u ponudu radionica za stjecanje digitalnih vještina, pa sve do poticanja međukulturnog dijaloga i mogućnosti primjene umjetne inteligencije u knjižničnom poslovanju.

Na kraju donosimo jedanaest prikaza knjiga raznorodne tematike koje bi mogle privući pozornost čitatelja VBH. Uredništvo duguje zahvalnost Kristini Krpan, članici Uredništva VBH-a, što neumorno potiče svoje kolege iz Knjižnica grada Zagreba na pisanje prikaza.

Ostaje na koncu poticati autore na pisanje i prijavu radova za broj 3/2023. godini, posebno one koji nisu stigli prirediti svoja skupštinska izlaganja za ovaj broj. Rok za predaju je 15. kolovoza 2023.

Tatjana Aparac-Jelušić
glavna i odgovorna urednica